

Albert Serra. Roi Soleil
Antoni Tàpies. Certeses sentides

Fundació Antoni Tàpies

Fundació Antoni Tàpies
Departament de Comunicació
Daniel Solano
t. +34 667 060 753
www.fundaciotapies.org
press@ftapies.com

Sumari

- **Albert Serra. Roi Soleil**

- Dues obres bessones: *La mort de Louis XIV* i *Roi Soleil*

- Una conversa entre Albert Serra i Àngel Quintana

- Biografia

- Fitxa tècnica

- **Antoni Tàpies. Certeses sentides**

- Una conversa entre Manuel Borja-Villel i Carles Guerra

- Comentari d'algunes obres

- Llistat d'obres

- Cronologia

- **Activitats**

- **Material gràfic per a la premsa**

Albert Serra. Roi Soleil

DATES

Del 14 de març al 16 de juny de 2019

COMISSARI

Carles Guerra

INAUGURACIÓ

Diumenge 17 de març de 2019, a les 11.00 h.

· El cinema d'Albert Serra (Banyoles, 1975) ha triomfat tant als museus com a les sales de cinema. L'any 2016 s'estrenava al Festival de Canes la pel·lícula *La mort de Louis XIV*. En ella, Serra filmava l'agonia del rei Sol per mostrar-nos com el personatge més poderós de la França del seu temps expirava sol al llit després de patir una gangrena. Jean-Pierre Léaud n'era el protagonista. Un any després, Serra va decidir organitzar una performance en una galeria d'art de Lisboa sobre l'acció de la mort de Lluís XIV. El títol era *Roi Soleil* i va néixer com si l'obra fos la germana bessona del llargmetratge fílmic. Aquesta vegada l'intèrpret seria Lluís Serrat.

· **Publicació:** *Albert Serra. Roi Soleil. Una conversa entre Albert Serra i Àngel Quintana*. Fundació Antoni Tàpies, Barcelona 2019.

Serra va donar forma a *Roi Soleil* tot recuperant la idea original de mantenir Jean-Pierre Léaud, figura llegendària de la Nouvelle Vague francesa, en actitud moribunda i durant setmanes al *hall* del Centre Georges Pompidou de París. Ara, però, ho faria amb un actor diferent. L'obra, que en diversos llocs s'ha presentat com una instal·lació, porta fins al límit el joc de Serra orientat cap a la recerca d'una certa innocència en la gestualitat de l'actor. En fondre la performance i la instal·lació, a *Roi Soleil*, Serra ha creat "una bèstia minimalista" —tal com va dir un crític de cinema— banyada en llum de neó vermella.

L'obra d'Albert Serra posa en relleu que allò que compta és l'espectador, sovint seduït per atmosferes estranyes i actors sortits de l'entorn més immediat de l'autor. La seva presència no s'ha limitat als festivals de cinema, sinó que en els darrers anys ha participat a *Documenta 13* amb *Els tres porquets*, al Pavelló català de la Biennial de Venècia amb *Singularitat* i en una producció, titulada *Liberté*, al Volksbühne de Berlin.

Les imatges de *Roi Soleil* van ser enregistrades l'any 2017 a la Galeria Graça Brandão (Lisboa) on Lluís Serrat fa el paper que Jean-Pierre Léaud va fer a la pel·lícula homònima. En paraules d'Albert Serra, davant dels visitants d'una galeria d'art, un actor escenifica la lenta agonia del monarca francès Lluís XIV, fins a la seva mort, en un desafiament físic i psicològic de notable complexitat.

Aquest projecte es presenta a la Fundació Antoni Tàpies amb el suport i la col·laboració d'Albert Serra i Montse Triola.

DUES OBRES BESSONES: LA MORT DE LOUIS XIV I ROI SOLEIL

A Albert Serra li agrada dir que tota pel·lícula de ficció és al mateix que una fantasia, un document sobre com el temps erosiona els cossos dels actors i les actrius. *La mort de Louis XIV*, estrenada fora de concurs al Festival de Canes de 2016, va néixer com una ficció didàctica sobre la mort d'un rei però també com un document sobre Jean-Pierre Léaud, l'actor que interpreta el monarca que va fundar Versalles. En la ficció, Serra ens convida a poder presenciar els darrers dies de la vida d'un home que, al seu temps, va ser el més poderós de la terra, però que es va sentir impotent davant la ciència i la medicina. Ho tenia tot, però no podia curar-se i va acabar essent víctima de l'error –i la por– del Doctor Fagon, el seu metge de capçalera. La càmera no surt mai de l'habitació del Rei i aquest tampoc s'aixeca del seu llit. Al seu voltant hi ha els metges, els criats, les dones de la cort, els capellans. etc. Durant la seva agonia rep la visita dels metges de la Sorbonne i d'un apotecari de Marsella especialista en remeis esotèrics. També el podem veure donar consells al seu besnét que prendrà el poder sota el nom de Lluís XV o com rep l'extremunció a càrrec del cardenal Rohan. Serra enceta la ficció, filmant les raons de la malaltia deguda a un accident de cacera. Després mostra com la gangrena s'apodera de la cama. La pel·lícula acaba en el moment en què el seu cos és objecte d'una autòpsia per a estudiar els motius profunds que l'han dut a la mort. El Rei no és més que uns quants òrgans i budells.

A Albert Serra no li va interessar filmar les lluites pel poder, sinó la impotència del monarca. Li agrada mostrar el Rei impotent i solitari. Quan demana aigua, el criat de l'habitació no està disponible i els metges discuteixen diferents solucions, però cap d'ells s'atreveix a curar a un monarca que ha centralitzat tot el poder. El Rei que va assolir la glòria gràcies als sistemes de representació del seu temps se sent abandonat quan la representació ha deixat d'existir i s'imposa la realitat biològica. Com el seu títol indica, *La mort de Louis XIV* ens convida a assistir al moment definitiu de l'expiació del monarca.

La mort de Louis XIV va ser presentada com un punt i a part en l'obra d'Albert Serra. En ella havia abandonat els actors habituals per treballar amb actors francesos. Havia fet una obra amb un rerefons històric a partir d'un detallat estudi dels documents, com les memòries de Louis de Rouvroy, Duc de Saint-Simon. Serra mantenia el minimalisme visual però el posava en relació amb l'univers barroc de la França del segle XVII. El cineasta va rebre més elogis que amb les seves altres produccions, però alguns sectors de la crítica també varen parlar de com aquell cineasta sostractiu que havia posat en crisi la narració i la representació tradicional havia donat pas a un altre cineasta. Ara el trobàvem obsessionat pel rigor històric i la fidelitat absoluta davant l'època. Malgrat el canvi de tonalitat, Serra va decidir continuar essent fidel a un dels plantejaments claus del seu cinema: el que és important no és l'esdevenidor dels fets –el relat– sinó la situació i l'atmosfera visual.

La mort de Louis XIV acaba amb una frase lapidària pronunciada pel Dr. Fogon: "Déu meu, el pròxim cop procuraré fer-ho millor". El fet de cloure en sec la pel·lícula després d'aquesta expressió enigmàtica no ha deixat gens clar si el desig de fer-ho millor és fruit d'un mal metge de ficció o d'Albert Serra. Probablement, més que fer-ho millor, Albert Serra ha volgut retrobar el camí que l'ajudi a poder tornar a casa.

Després de l'estrena de *La mort de Louis XIV*, el 13 i el 29 de gener de 2017, Albert Serra va anar a Lisboa. La Cinemateca Portuguesa va organitzar una retrospectiva de tota la seva obra cinematogràfica i artística, mentre la galeria Graça Brandao li ofería la possibilitat de realitzar una performance. Serra va pensar en la possibilitat d'actualitzar alguna cosa que havia previst muntar l'any 2013 al Centre Georges Pompidou de París. Volia ressuscitar una instal·lació que havia quedat aparcada. En aquella ocasió tenia previst dirigir una performance en què el Rei Sol, encarnat en la figura de Jean-Pierre Léaud, agonitzava en el hall central del Centre. El projecte no es va materialitzar però va servir de punt de partida a la construcció de la ficció cinematogràfica. La possibilitat de treballar amb tota llibertat en una galeria de Lisboa, li permetia tornar a la representació frustrada.

També era una oportunitat d'or per poder reprendre una vella idea abandonada per donar-li forma. Les condicions de treball no eren les mateixes. Aquest cop treballaria de forma més modesta. Utilitzaria l'arquitectura que l'oferia la galeria i abandonaria tot dispositiu de caràcter escenogràfic. Jean-Pierre Léaud seria substituït per Lluís Serrat, l'actor icònic de la filmografia de Serra que va debutar interpretant el paper de Sancho Panza a *Honor de cavalleria* (2006). Amb tot, però, persistia la idea de poder observar un monarca absolutista morint-se a l'interior d'una galeria. Com en el projecte del Centre Georges Pompidou, no havia de fer-se cap pel·lícula de l'acció duta a terme a la galeria. Tot havia de transcórrer als ulls de l'espectador. Es tractava de fer una actuació efímera que naixia i acabava a la mateixa galeria de Lisboa. Serra, per si de cas, va enregistrar amb una sola càmera tot allò que va passar a l'interior de la galeria.

Pocs mesos després d'haver-se acabat l'aventura de transformar a Lluís Serrat en Lluís XIV, Serra va plantejar-se la possibilitat de tornar a les imatges que havia rodat. No volia fer altra cosa que visionar el que de forma encertada va definir com unes simples postals lúdiques. El resultat final va ser *Roi Soleil*, una peça de seixanta-un minuts pensada inicialment per ser mostrada en espais artístics, però que també podia prendre forma

cinematogràfica. Al FID de Marsella va ser presentada a concurs i va guanyar el Gran Premi de la Competició Internacional, ex-aequo amb *Segunda vez* de Dora García. Jean Pierre Rehm, director del festival, va presentar *Roi Soleil* com la creació d'un germà bessó de *La mort de Louis XIV* amb diferències notables. El Rei que estava disposat a reinventar la seva sobirania havia donat pas a un Rei grassonet, perdut en un escenari nu marcat per uns llums de neó, mentre escenificava una part de la seva innocència.

Per a Rhem, l'obra se situava en un curiós espai entre Luis Buñuel i Salvador Dalí. Més que un germà bessó diferent, *Roi Soleil* ha acabat essent el bessó bastard. El Rei es troba més perdut que mai, però Serra aconsegueix retrobar alguna cosa essencial que sintetitza l'esperit de la seva filmografia. Hi ha un treball amb el cos, es fa evident la lluita per sobreviure més enllà de les convencions i es vol convertir la presència en l'essència de l'obra. Serra dona a *Roi soleil* a una part essencial de tot allò que va quedar descartat a Louis XIV. Per una banda, el temps recobra la monotonia, el barroquisme ambiental dona pas a un minimalisme irònic i torna a ressorgir el costat més cruel i més tendre d'Albert Serra. La crueltat es fa present a partir del desig de no renunciar a res, de no concedir a l'espectador cap espai on poder recolzar-se. La tendresa s'evidencia en la manera com la càmera, convertida en la càmera d'un cirurgià, és capaç de despullar-ho tot fins a trobar la tendresa i amb ella redescobrir, de nou en la seva obra, el pes de la innocència.

[Àngel Quintana. *Albert Serra. Roi Soleil. Una conversa entre Albert Serra i Àngel Quintana*. Fundació Antoni Tàpies, Barcelona 2019.]

UNA CONVERSA ENTRE ALBERT SERRA I ÀNGEL QUINTANA

[Fragment de la conversa mantinguda entre Albert Serra i Àngel Quintana a Banyoles, Factoria de les Arts, el 4 de febrer de 2019. Vegeu *Albert Serra. Roi Soleil. Una conversa entre Albert Serra i Àngel Quintana*. Fundació Antoni Tàpies, Barcelona 2019.]

· A.Q. [...] aquesta fricció entre l'exhibició i la part més íntima és una constant de la teva obra. Aquesta fricció ja estava present en el tractament que vas fer de la figura de Lluís Carbó com a Quixot a *Honor de cavalleria* o en la manera com en Vicenç Altaiò assumia el personatge de Casanova o l'Eliseu Huertas el de Dràcula a *Història de la meva mort*.

· A.S. Totes les meves pel·lícules són, en el fons, com performances. No hi ha cap altra cineasta dels que conec en què aquest component de fricció sigui tan important. És curiós que tot aquest debat sobre la fricció hagi vingut de la nostra conversa al voltant de la representació de la intimitat davant del tabú de la mort o del tabú de la sexualitat en l'àmbit d'exhibició. Resulta evident que són dos temes que fan mal en l'esfera mediàtica actual.

A.Q. Ja que has tret el tema de la performance com a element definitori del teu cinema, penso que entre la vella tradició artística i les teves pel·lícules hi ha una diferència essencial que passa per la teva voluntat estètica. És evident que en les teves obres no et limites a documentar, sinó que crees atmosferes o proposes formes audiovisuals complexes. A *El*

cant dels ocells hi ha el retrat de tres personatges innocents, però també hi ha un seguit de plans seqüència molt complexos i de gran bellesa. A la tradició artística de la performance es necessitava una càmera que enregistrés allò que passava, però la seva funció era testimonial. Si tornem a la Marina Abramovic, una de les artistes de la performance més reconeguda internacionalment, veurem que en una peça seva com *Art must be beautiful*, *Artist must be beautiful* (1975) la càmera és funcional. En aquesta peça en què ella no para de pentinar-se, la força radica en l'actuació que fa com a artista, en cap cas en com allò ha estat filmat. En canvi quan veig *Roi Soleil*, és cert que hi veig una performance, però també una obra autònoma de gran bellesa. Això em porta a introduir un altre tema. De quina manera crees una atmosfera plàstica en les pel·lícules i les en teves instal·lacions?

· A.S. Crec que aquest valor plàstic és fruit de la modernitat. Ha estat la invenció del digital allò que permet registrar d'una manera infinitament més sofisticada l'obra. Però torno a insistir, també té molt a veure amb el paper de la post-producció. Totes les performances que veiem dels anys seixanta i que varen ser enregistrades en vídeo, ara no són res més que un document. En canvi, ara amb la tecnologia digital poden ser tota una altra cosa.

BIOGRAFIA

Albert Serra és un artista i realitzador català, nascut a Banyoles el 1975. És llicenciat en Filologia Hispànica i en Teoria de la Literatura i Literatura Comparada per la Universitat de Barcelona. La seva primera pel·lícula, *Honor de cavalleria*, una adaptació lliure del Quixot, es va estrenar a la *Quinzaine des Réalisateurs* de Cannes 2006 i va ser seleccionada per Cahiers du Cinéma com una de les deu millors pel·lícules de l'any 2007. Va rebre nombrosos premis entre ells el de millor pel·lícula en els festivals de Torí i Belfort. El seu segon llargmetratge, *El cant dels ocells*, inspirat en la història dels Reis Mags, es presenta igualment a la *Quinzaine des Réalisateurs* de Cannes 2008 i obté el reconeixement unànim de la crítica a tot el món. El 2010 dirigeix *Els Noms de Crist*, film concebut per a l'exposició *Esteu a punt per a la televisió?*, organitzada pel Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA).

L'any següent dirigeix *El Senyor ha fet en mi meravelles*, pel·lícula pensada per a l'exposició *Totes les cartes. Correspondències filmiques*, organitzada pel Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB). Les dues pel·lícules presentades a la 64a edició del Festival del Film de Locarno 2011. El 2012 participa a la dOCUMENTA (13) de Kassel amb el film de cent hores de durada titulada *Els tres porquets*. En 2013 realitza *Història de la meva mort*, film centrat en la transició del Racionalisme al Romanticisme a través de les figures de Casanova i Dràcula, premiat amb el prestigiós Lleopard d'Or al Festival del Film de Locarno i el Puma de Plata al FICUNAM de Mèxic. El 2015 és l'artista seleccionat per representar al Pavelló Català a la Biennal de Venècia d'Art amb la pel·lícula *Singularity*, de dotze hores de durada. S'han realitzat nombroses retrospectives de la seva obra, entre les quals destaquen la del Centre Pompidou de París, la Tate Modern de Londres o l'Arsenal de Berlín.

La mort de Louis XIV, el seu últim llargmetratge amb Jean-Pierre Léaud com a protagonista, ha estat presentada en la Secció Oficial del Festival de Cannes 2016 i ha obtingut el prestigiós premi Jean Vigo, així com el premi a la millor pel·lícula al Festival de Jerusalem. En 2018 estrena la peça teatral que ell mateix dirigeix i escriu *Liberté*, pel teatre Volksbühene de Berlín i que serà el punt de partida de la peça *Personalien* per al Museu Reina Sofia de Madrid. En 2018 guanya el Grand Prix de la competició oficial al FID Marseille amb la peça *Roi Soleil*.

Llargmetratges:

- *Honor de cavalleria* (2006. Quinzena de realizadors. Festival de Canes)
- *El cant dels ocells* (2008. Quinzena de realizadors. Festival de Canes)
- *El senyor ha fet en mi meravelles* (2011. Festival de Locarno)
- *Història de la meva mort* (2013. Leopardo de Oro. Festival de Locarno)
- *La mort de Louis XIV* (2016. Festival de Canes)
- *Roi Soleil* (2018. Gran Premi de la Selecció Internacional. Festival de Marsella)
- *Liberté* (2019)

Instal·lacions:

- 2010. *Els noms de Crist* (Museu d'Art contemporani de Barcelona, Barcelona).
- 2011. *Albert Serra. El cinema en llibertat* (Centre d'Art Santa Mònica, Barcelona).
- 2012. *Els tres porquets* (documenta 13, Barcelona).
- 2013. *Albert Serra / Lisandro Alonso. Cinéastes en correspondance* (Centre Georges Pompidou, París).
- 2015. *Singularity* (Biennal de Venècia, Venècia, i La Virreina Centre de la Imatge, Barcelona).
- 2019. *Personalien* (Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofia, Madrid).
- 2019. *Roi Soleil* (Fundació Antoni Tàpies, Barcelona).

Teatre:

- 2010. *Pulgasari* (Teatre Lliure, Barcelona).
- 2011. *Més enllà dels Alps* (Teatre Lliure, Barcelona).
- 2018. *Liberté* (Volksbühne, Berlín).

AGRAÏMENTS

Andergraun Films, Rosa Filmes, Fundació Lluís Coromina, Galeria Cadaqués-Huc Malla, Galeria Graça Brandão

FITXA TÈCNICA DE L'OBRA

Roi Soleil

62 min/Colour /HD/1.85:1/Dolby digital 5.1

Direcció i guió: Albert Serra

Productors: Joaquim Sapinho, Albert Serra

Comissari: Alexandre Melo

Producció executiva: Montse Triola

Actor: Lluís Serrat

Imatge: Artur Tort

Edició: Ariadna Ribas, Albert Serra

So: Jordi Ribas

Música: Marc Verdaguer

Direcció artística: Montse Triola

Postproducció: Xavi Pérez

Una producció d'Andergraun Films i Rosa Filmes per Albert Serra.

Grand Prix International Competition FID Marseille 2018

FID Marseille 2018 / Indie Festival Brazil / Black Canvas FCC Mexico / III Moscow International Experimental Film Festival MIEFF / 56th New York Film Festival / Split Film Festival Croatia / 22th Ji.hlava International Film Festival / Viennale 2018 / 15 Festival de Sevilla / 33o Festival Internacional de Cine de Mar del Plata / Kochimuziris Biennale, India / Film Mutations: Festival of Invisible Cinema, Zagreb / Cineteca Matadero, Madrid/ 5th Berlin Critics' Week / New Horizons International Film Festival, Wroclaw.

Antoni Tàpies. Certeses sentides

DATES

Del 14 de març al 29 de setembre de 2019 (nivell 1)

Del 14 de març al gener del 2020 (nivell -1)

COMISSARIS

Carles Guerra i Núria Homs.

INAUGURACIÓ

Diumenge 17 de març de 2019, a les 11.00 h.

· L'any 1991 Antoni Tàpies va realitzar una sèrie d'obres sobre tèxtil sintètic. Aquest material va servir per tapar i protegir el terra de l'estudi mentre pintava. Manuel J. Borja-Villel va fer-ne una tria que es va exposar amb el títol de *Certeses sentides*. Vint-i-vuit anys més tard, la Fundació reprèn aquest bloc de treball per mostrar-lo en la seva integritat.

· La Fundació recupera l'exposició *Certeses sentides*, ampliada amb peces que no s'havien inclòs a l'edició anterior, i acompanyada d'una sèrie d'escultures de bronze i de terra xamotada del mateix període.

· **Publicació:** *Antoni Tàpies. Certeses sentides. Una conversa entre Manuel Borja-Villel i Carles Guerra.* Fundació Antoni Tàpies, Barcelona 2019.

El 1991, poc menys d'un any després de la inauguració de la Fundació Antoni Tàpies, va realitzar a Barcelona un conjunt d'obres sobre un material tèxtil sintètic que feia servir per cobrir i protegir el terra de l'estudi. No era la primera vegada que Tàpies utilitzava aquest suport: el 1984 ja havia experimentat amb aquest material i hi havia realitzat dues obres. No

va ser, però, fins el 1991 que va fer un grup significatiu de peces que tenen aquest material com a tret comú.

Manuel J. Borja-Villel, aleshores director de la Fundació, va aplegar divuit d'aquestes obres i les va presentar en una exposició titulada *Certeses sentides* (3 d'octubre del 1991 - 5 de gener del 1992). El títol volia evocar el sentiment de ferma convicció que tenia Tàpies en relació al seu art. Era, doncs, més que una proposta acadèmica sobre aquest grup d'obres, una aproximació que volia posar l'èmfasi en una disposició emocional.

El tèxtil sintètic és un material fràgil, informe, tou, es cargola pels extrems i s'ondula. Tàpies el trepitjava i hi treballava al damunt, tant a l'estudi de Campins com al de Barcelona. Bona part d'aquestes obres les va realitzar sobre trossos de material que ja havien complert la seva funció i que, per tant, tenien esquitxos de pintura, taques i petjades; altres, en canvi, encara estaven per estrenar. Són tèxtils de diversa mena i qualitat (de plàstic, de cuir sintètic, de cotó i polièster), i en algunes ocasions hi va pintar al revers, i, en d'altres, a l'anvers.

Tàpies hi va desplegar el seu repertori d'imatges: les creus, les ulleres, l'autoretrat, el cos, el crani i els ossos, la cadira, el paisatge, les lletres i les xifres. En conjunt hi predomina un certa tristor, fins i tot un cert pessimisme. I és que, coincidint amb un moment particularment actiu, farcit d'exposicions importants i premis i amb la creació i l'obertura de la Fundació que du el seu nom, Tàpies vivia un període en què feia referències constants a la mort i, més específicament, al dolor, al dolor físic que porta implícita la vida. No és, però, una al·lusió al dolor per victimitzar-se, o per abandonar-s'hi, sinó un ser-ne conscient per trobar maneres de convida-hi, de superar-lo i, potser, malgrat tot, d'atènyer la felicitat. Com si, conscient del pas del temps, de l'envelliment, de la malaltia i de la mort, Tàpies es preocupés per deixar un testament vital i artístic.

Aquestes reflexions entronquen amb la filosofia budista, que considera que el dolor és una part integral del viure. Segons aquesta via de pensament, entendre d'on prové el dolor no només redueix la insatisfacció o la desplaença, sinó que, a més, permet superar el patiment. Per això, el budisme convida a fer un treball d'introspecció que permeti establir l'origen del dolor per poder-ne eliminar les causes. En la seva obra, Tàpies es feia ressò d'aquests ensenyaments, sobretot a partir de la dècada de 1980 i al llarg de les de 1990 i 2000, període en què s'emmarca el conjunt d'obres que s'apleguen en aquesta mostra.

L'any 1998, el filòsof Xavier Antich, avui en dia President del Patronat de la Fundació Antoni Tàpies, escrivia un assaig en què glossava aquests treballs marcats per les constants de la recerca estètica de Tàpies: "*Certeses sentides* és, potser, la gran sèrie dels anys noranta. Però no és pas una sèrie a l'ús: el que lliga aquestes obres de 1991 no és una unitat temàtica ni formal. No és una síntesi ni un compendi, menys encara un balanç; si és una *summa*, ho és perquè no es deixa totalitzar, com l'aritmètica de l'atzar que pobla alguna de les seves obres. Cada obra està plantada enmig de la sèrie, per contradir allò que, en les altres obres, és dit; i contradir és una forma de dir el mateix, però cap per avall, negant qualsevol afirmació plàstica amb la seva contradicció."

UNA CONVERSA ENTRE MANUEL BORJA-VILLEL I CARLES GUERRA

[Fragment de l'entrevista entre Carles Guerra i Manuel Borja-Villel amb motiu de la preparació de l'exposició *Antoni Tàpies. Certeses sentides*. Vegeu: *Antoni Tàpies. Certeses sentides. Una conversa entre Manuel Borja-Villel i Carles Guerra*. Fundació Antoni Tàpies, Barcelona 2019.]

C. G. - L'any 1991 és important, i Tàpies es veurà marcat per punts d'inflexió molt forts. La Guerra dels Balcans, la Guerra del Golf, Ruanda i abans la caiguda del mur. El que cal preguntar-nos és què representen aquests esdeveniments respecte a l'altre gran punt d'inflexió per a Tàpies que va ser la Segona Guerra Mundial. Aleshores ho va viure com una gran crisi de l'humanisme... No obstant això, la conversa per adreçar el gran bloc de treball que és *Certeses sentides* ha de girar al voltant de qüestions d'ordre material, com els plàstics que, en un principi, estan per cobrir el terra del taller i que després esdevindran suports de les pintures. Quelcom que parla de la realitat material que envolta la producció de les obres a l'estudi. Un fet que tu vas poder testimoniar en primera persona. Però també hem de ser capaços de referir-nos a altres aspectes, com és ara la producció de significat. Jo començaria per allò més obvi per descriure el moment en el qual arribes a l'estudi i seleccions aquests materials que formen el conjunt d'obres aplegades, ja aleshores, sota el títol de *Certeses sentides*.

M.B.V. - Quan la Fundació va obrir vaig fer diverses exposicions dedicades a Tàpies. El primer projecte mostrava les seves obres matèriques, després els objectes i després els vernissos produïts a partir de la dècada de 1980. En aquells inicis vam reflexionar a bastament sobre com es podia presentar l'obra de Tàpies. Una de les coses que em sorprèn era com les exposicions, en certa manera, desvirtuaven allò que ell havia fet a l'estudi. Es passava tot l'any pensant, llegint, prenent notes; prenia notes en els quaderns que tenia, però pas en excés; les prenia després de l'estiu. El que és rellevant és que les recopilava i després les ampliava. Sempre es comentava que seguia un procés de treball que mai s'adreçava a una obra aïllada. Quan anaves sovint a l'estudi –jo els primers anys hi anava sobretot a l'estiu, cada dues o tres setmanes– veies que ell començava amb el seu repertori que després sotmetia a variacions. Per exemple, aquí [assenyala una reproducció del catàleg *Certeses sentides*] es veu el motiu de les ulleres. Al final de la seva vida pateix una pèrdua progressiva de la visió. És talment un pianista que escalfa les mans. I després cada any li surt alguna cosa nova, però una cosa el porta a una altra. Sempre acabarà realitzant quatre o cinc obres extraordinàries que trenquen amb el que estava fent. I després torna a començar el cicle una altra vegada. Sempre li preocupava que el resultat final no reflectís aquell procés tan particular que ell vivia a l'estudi.

C. G. - El preocupava que el conjunt de les obres, tal com s'havien produït al taller, es percebés excessivament homogeni?

M.B.V. - Ell acostumava a dir que no li interessava el muntatge de l'exposició. De fet, no ho feia mai, no mostrava interès per implicar-se en el muntatge. Però la veritat és que quan

s'aïllaven les obres es perdien aquelles relacions entre peces que sí s'havien fet evidents quan encara eren a l'estudi; i, en conseqüència, es perdia una informació molt rellevant sobre el seu *modus operandi*. Per a Tàpies, l'estudi constituïa una obra integral amb una qualitat pictòrica pròpia.

C. G. - Es veu a les fotografies captades a l'estudi. Sovint el conjunt de les obres forma un gran *tableau*, una composició global en la qual s'hi troben relacions específiques entre unes obres i les altres.

M.B.V.- Amb aquest esforç per ordenar l'obra, Tàpies componia a l'estudi. Hi ha gairebé un relat que ell mateix t'anava explicant. La manera de col·locar les obres no era casual. De fet, pujava per l'escala i les contemplava des de dalt, tot com un gran atlas, per utilitzar una paraula que s'escau especialment. Aleshores reflexionava sobre el que veia. Un altre aspecte que cal considerar són els diversos punts d'inflexió al llarg de la seva trajectòria. N'hi ha uns quants! Als anys cinquanta amb les matèries, després els objectes i –per anar ràpidament– als anys vuitanta els vernissos, que revelen una gran varietat de recursos a partir de la cal·ligrafia, d'allò gestual i d'allò més lleuger. Aquí, però, es produeix un canvi. Si et fixes, en aquells anys hi ha una paraula que ell utilitzava sovint. És el terme *dukkha*, que es troba en una pintura [*Dukkha*, 1995] i mostra una cama amputada. Horrorosa! *Dukkha* al·ludeix al dolor, i això coincideix amb el fet que Tàpies comença a ser conscient de la seva edat avançada. En aquell període esclata la Guerra dels Balcans, que ell sent molt pròxima quan visita Venècia per tal de preparar la seva intervenció a la Biennial. Cada viatge que fa a Venècia el fa sentir a tocar d'aquell conflicte. Sap que no gaire lluny d'allí es produeix una guerra cruel. S'estan matant. Altres conflictes com el de Ruanda faran significatius els motius dels cadàvers i els ossos. La seva obra es torna, pel general, més fosca que en altres períodes. Sempre havien estat presents els signes dels cranis, però ara ho seran encara més. Els braços amputats també proliferaran. I si te n'adones, a la portada del primer catàleg dedicat a *Certeses sentides* veuràs l'obra ..... amb el motiu de l'ossari. Res d'això és casual. Té a veure amb allò que està passant, que l'afecta i que veu per la televisió.

A més, aquell és el moment en què Tàpies dona embranzida a la Fundació, una empresa que li genera inseguretats econòmiques de tot tipus. És com si Europa patís una crisi al costat d'ell, cosa que el fa sentir en un estat de neguit. Però això també va lligat a una altra cosa, si més no anecdòtica. Cada vegada que anaves a l'estudi et feia una pregunta capciosa amb l'esperança que li responguessis amb una negativa. I et deia: m'estic repetint, oi? [riu]. Tinc la sensació que Tàpies estava obsessionat pel fet que a la seva obra hi ha un element de repetició. Tal vegada de serialitat, però no pas en el sentit de l'art minimal. Això ho devia sentir perquè en aquell procés amb el qual començava a treballar i assajava idees també hi havia una preocupació per cercar aquells elements que l'empenyessin a quelcom d'imprevisible. Els vernissos, i molt especialment els plàstics de *Certeses sentides*, que eren uns materials per tapar el terra, eren motiu d'una manipulació impossible. Es desfan, no tenen forma, són uns materials gairebé *kitsch*. A més, Tàpies somiava amb números i proporcions. Cal recordar que té una formació clàssica, així que al capdavant podríem dir que representa una identitat molt allunyada de l'informel. Tot plegat, els components

personals, els reptes tècnics i la voluntat de mostrar allò que Tàpies estava fent a l'estudi ens van dur a fer una tria d'obres específica que donaria lloc a la idea de *Certeses sentides*.

C. G. - El títol va ser proposat a partir del text d'Antoni Marí?

M. V. B. - El títol el vaig proposar jo. En aquell moment, a finals de l'any 1991, jo ja havia fet dues exposicions amb Tàpies. Una dedicada a les matèries, molt clàssica, que s'inspirava en la meua recerca acadèmica (espero que en el bon sentit del terme!), i una altra dedicada a les grans pintures amb vernissos, gairebé al mateix temps. Amb *Certeses sentides* la idea venia del desig d'explicar allò que Tàpies volia transmetre en aquell moment. Aleshores ell desprenia una convicció absoluta que s'expressava com un sentiment. Es tractava més aviat d'una idea irracional, per això en aquest cas no vam produir un text acadèmic per acompanyar l'obra. Després Antoni Marí i Xavier Antich van escriure assajos sobre aquestes obres, però mai ho farien en un sentit estrictament acadèmic. Per tant, el títol de la sèrie no té res a veure amb els textos que a l'època es van escriure sobre aquelles obres.

COMENTARIS D'ALGUNES OBRES

· *Sabatilla*, 1986

A la dècada de 1980, Tàpies va començar a realitzar obres amb terra xamotada. Es tracta d'un material refractari, que generalment s'obté d'argila cuita esmicolada, que després es barreja de nou amb l'argila per augmentar la resistència tèrmica de la peça ceràmica durant el procés de cocció. La sabatilla, a més de ser un objecte senzill i quotidià, al·ludeix al calçat que duia Tàpies quan pintava.

· *Oval i peus*, 1991

La imatge del peu és especialment important. Al llarg de tota la seva trajectòria ha estat representada de maneres diferents: icònicament, en forma de petjada, a través del mitjó o de la sabata. Per a Tàpies el peu està més relacionat amb la matèria que amb l'espiritualitat del pensament.

· *Paisatge*, 1991

Des de la dècada de 1960, Tàpies passava els mesos d'estiu al Montseny, on produïa bona part de l'obra de l'any. Evoca sovint aquest paisatge. El d'aquesta obra té unes característiques molt orientals, i agafa l'aspecte d'una cal·ligrafia.

· *Petjada*, 1991

Tàpies feia aparèixer sovint empremtes del cos humà en les seves obres: una petjada, l'empremta del seu braç o de la mà. Aquestes marques que l'artista feia sobre la matèria volen mostrar el pas del temps, el caràcter efímer de les coses.

· *Ales*, 1991

Dos àngels capiculats amb les ales plegades s'abracen inscrits en una circumferència. Les petjades que l'artista ha deixat a l'obra condueixen cap a unes sèries numèriques, i vers el braç i l'ala d'un dels àngels. A diferència dels del romànic, dels de la darrera època de Paul Klee o dels de William Blake, els àngels de Tàpies es fonen en una trobada eròtica.

· *Composició*, 1991

Aquesta obra remet d'una forma directa a la mort. Les peces que la componen evocuen uns nínxols, endreçats amb una creu i un número. Al 316 hi ha una calavera pintada; i al revers, un àngel de cap per avall, que evoca els monuments funeraris dels cementiris. Les seves ales són plenes d'ulls, com les dels serafins del romànic. Però mentre que aquests volen dir que Déu ho veu i ho sap tot, els de Tàpies evocuen la voluntat de mirar que l'artista marca des de les primeres obres.

· *Creu nuada*, 1987

Entre el 1987 i el 2000, Tàpies va realitzar un conjunt d'escultures amb bronze. Aquestes obres reprenen el seu repertori d'imatges. A vegades fan referència a objectes quotidians i d'altres remetent a objectes trobats, a ferralla, a andròmines o a objectes en desús.

· *Ulleres*, 1991

Les ulleres, i els ulls, són una de les imatges més recurrents en l'obra de Tàpies. Fan al·lusió a la vista i són una invitació a mirar sense prejudicis, sense idees preconcebudes. En fer-se gran, Tàpies va patir problemes de visió que el preocupaven molt, i la imatge dels ulls i de les ulleres es va fer més freqüent.

· *Cadira*, 1991

La cadira és un motiu característic de l'obra de Tàpies. Al text "El joc de saber mirar" la fa servir per explicar l'univers que comprèn, des de les sabes que alimenten l'arbre fins al foc on finalment cremarà un cop ja no sigui útil. La cadira també evoca una actitud meditativa i de pensament.

· *Cara*, 1991

Des de les primeres obres a la dècada de 1940, Tàpies no ha deixat de representar-se. Els autoretrats són a la vegada un exercici d'introspecció i una invitació a mirar, particularment en aquesta cara en què el rostre apareix mig partit just sota dels ulls.

· *Apofàtic*, 1991

El mot *apofàtic*, del grec ἀπόφασις (de ἀπόφημι), significa "dir no". És, per tant, un enunciat negatiu, oposat a *phasis*, que és un enunciat afirmatiu. Per extensió fa referència a la

teologia que arriba al coneixement de Déu per via negativa, és a dir, dient de Déu allò que no és. La filosofia budista també ha defensat la via de la negació, començant per la teoria de Buda de l'*anatta* (*no-atman*, no-jo), que nega qualsevol essència veritable i inalterable d'una persona.

· *Vas*, 1991

Amb la referència a objectes banals i quotidians, extrets de l'entorn diari, Tàpies volia magnificar el que és petit i insignificant. Volia expressar que un vas o una cassola poden ser tan transcendents com una imatge divina tòpica.

· *Creus*, 1991

La creu, i també la ics, és la imatge per excel·lència de l'obra de Tàpies. La creu evoca la lletra T, inicial del cognom de l'artista i de Teresa, la seva muller, però també té associada una gran quantitat de significats, sovint parcials i aparentment diferents: és la creu del cristianisme, però també de cultures més antigues, com ara l'egípcia, la mesopotàmica o la persa; pot indicar les coordenades de l'espai; pot representar el yin i el yang; pot ser un símbol de misteri, una incògnita o un signe matemàtic; pot ser una guixada o un senyal, o fins i tot recordar la mort.

· *Signes*, 1991

Tàpies va elaborar tot un repertori d'imatges que va anar repetint i variant al llarg de la seva carrera amb la incorporació de significats nous. A *Signes*, moltes d'aquestes imatges es representen en forma de *graffiti*: les ics i les creus, les lletres i els números, les parts del cos, la calavera i els ossos, la daga, els objectes quotidians, el cor.

CRONOLOGIA

Aquesta cronologia inclou els esdeveniments més importants de la biografia de Tàpies entre el 1984 i el 1991. També incorpora alguns fets històrics per ajudar a contextualitzar aquest període.

1984

A Zuric, assisteix a la inauguració de la seva exposició d'escultures de ceràmica produïdes entre 1981 i 1983 (Galerie Maeght Lelong). Viatja a Sant Sebastià amb motiu de la seva exposició antològica al Museo de San Telmo. L'Associació per les Nacions Unides a Espanya li concedeix el Premi de la Pau i la Johann Wolfgang von Goethe Stiftung de Basilea li atorga el Premi Rembrandt. Es publica el llibre de bibliòfil *L'estació*, amb un text de J.V. Foix i gravats de Tàpies. Col·labora amb Edmond Jabès en el llibre *Dans la double dépendance du dit*. Victòria Combalia publica la monografia *Tàpies*. Per iniciativa de l'artista, es constitueix a Barcelona la Fundació Antoni Tàpies. Exposicions individuals a Berlín Occidental, París, Colònia, Madrid, Estocolm, Seül, Tòquio, Nova York i Frankfurt.

Es descobreix el virus de la SIDA. / Atac al Temple Daurat, a Amritsar (Índia). Indira Gandhi és assassinada. / Acord entre la Xina i el Regne Unit sobre Hong Kong.

1985

Publica *Per un art modern i progressista*, nova recopilació d'escrits publicats anteriorment. Viatja a Milà amb motiu de la seva exposició retrospectiva al Palazzo Reale –organitzada per l'Ajuntament de la ciutat– i, simultàniament, a quatre galeries de la ciutat. A Brussel·les, assisteix a la inauguració d'una nova exposició antològica de la seva obra (Musée d'art moderne), organitzada en el marc d'Europalia 85. El govern francès li concedeix el Prix National de Peinture, i és nomenat membre de la Reial Acadèmia de Belles Arts d'Estocolm. Rep, així mateix, el Premi de la Internationale Triennale für farbige Originalgrafik de Grenchen, Suïssa. Es publica *Llull-Tàpies* (un projecte iniciat el 1973), amb gravats de l'artista, una selecció de textos de Ramon Llull a càrrec de Pere Gimferrer i un epíleg de Miquel Batllori. Exposicions individuals a Barcelona, San Francisco, Madrid, Milà, Düsseldorf, Helsinki, Knokke-le-Zoute, Alcoi, Albacete i París.

Cas Lasa i Zabala assassinats pels Grups Antiterroristes d'Alliberament (GAL).

Mikhaïl Gorbatxov, secretari general del Partit Comunista de la Unió Soviètica. / Escàndol Iran-Contra als EUA (1985 i 1986). / Enfonsament del vaixell de Greenpeace Rainbow Warrior a Auckland, Nova Zelanda.

1986

Assisteix a la inauguració de la seva exposició antològica a la Wiener Künstlerhaus de Viena, que posteriorment viatja a Eindhoven (Stedelijk van Abbemuseum). Exposada noves escultures i relleus murals de ceràmica a l'Abadia de Montmajour (Arles). A Nova York, assisteix a la inauguració de la seva nova exposició a la Galerie Maeght Lelong. Forma part, junt amb Francisco Bustelo, Dolores Ibárruri i María Zambrano, entre d'altres, del comitè d'honor del col·lectiu que organitza els actes d'homenatge als Brigadistes Internacionals suïssos, celebrats a Ginebra. Col·labora activament amb la Coordinadora per la Salvaguarda del Montseny. Participa en l'exposició inaugural del Centro de Arte Reina Sofía, de Madrid, junt amb Baselitz, Chillida, Saura, Serra i Twombly. Exposicions individuals a Madrid, París i Barcelona.

Barcelona és escollida seu olímpica per als Jocs de 1992. Espanya i Portugal esdevenen membres de la Comunitat Econòmica Europea, la futura Unió Europea. Referèndum sobre la permanència d'Espanya a l'OTAN, amb resultat positiu.

Frau electoral a les Filipines; Ferdinand Marcos i la seva dona Imelda s'exilien a Hawaii. / Assassinat del Primer Ministre suec Olof Palme. / Accident nuclear de Txernòbil.

1987

Participa activament en una campanya de la Federació Sindical d'Artistes Plàstics de Catalunya per la defensa de la propietat intel·lectual. S'adhereix al programa Homo faber-Homo ludens, organitzat pel Goethe Institut de Osaka. Es publica *Équation*, llibre de bibliòfil en col·laboració amb Jean Frémon. Barbara Catoir publica *Gespräche mit Antoni*

Tàpies. Participa en les exposicions *Le Siècle de Picasso* i *Fifty Years of Collecting: An Anniversary Selection. Paintings Since World War II*, al Musée d'art moderne de la Ville de Paris (París) i al Solomon R. Guggenheim Museum (Nova York), respectivament. Exposicions individuals a Nova York, Madrid, Zuric, València, Colònia i Hannover.

Atemptat d'ETA a l'Hiperpor de Barcelona.

Judici del nazi Klaus Barbie a Lió, França, per crims de guerra comesos durant la Segona Guerra Mundial. Rudolf Hess se suïcida a la presó d'Spandau, Berlín, on complia cadena perpètua.

1988

És investit doctor honoris causa per la Universitat de Barcelona; el seu discurs d'investidura aborda molts dels temes sobre els quals escriurà d'ara endavant: la funció social de l'art com a via de coneixement i mitjà de transformació de la consciència i de la conducta, la vigència de certes experiències espirituals i contemplatives i la seva adaptació a les necessitats actuals, i la importància del treball de l'artista com a contribució a la lluita contra el mercantilisme i la banalització. Realitza els esbossos preliminars de l'escultura monumental *Núvol i cadira*, que coronarà, el 1990, la nova seu de la Fundació Antoni Tàpies. Es publica *Carrer de Wagner*, amb gravats de Tàpies i poemes de Brossa. El govern francès li atorga el grau de Comanador de l'Orde de les Arts i les Lletres. Noves exposicions antològiques a Barcelona (Saló del Tinell) i Marsella (Musée Cantini). Una exposició retrospectiva de la seva obra gràfica, organitzada per la Portland School of Art, a Maine, inicia una itinerància per diferents ciutats d'EUA. Anna Agustí publica *Tàpies. Obra completa, 1943-1960*, primer volum del catàleg raonat de l'obra de l'artista. Participa en l'exposició *Aspects of Collage, Assemblage and the Found Object in Twentieth-Century Art* (The Solomon R. Guggenheim Museum, Nova York). Exposicions individuals a París, Basilea, Berlín, Barcelona, Roma, Londres i St. Gallen.

Vaga general a Espanya contra la reforma laboral i la política econòmica del govern socialista de Felipe González.

Manifestacions a Estònia i Lituània a favor de la independència. / Benazir Bhutto, primera ministra de Pakistan. / Mikhaïl Gorbatxov, president de la Unió soviètica.

1989

És nomenat membre honorífic de la Gesellschaft Bildener Künstler de Viena i del Centre Català del PEN Club. Exposició retrospectiva de la seva obra gràfica a Pequín (Palau de Belles Arts). Realitza tres aiguaforts per al llibre de bibliòfil *El árbol de la vida. La sierpe*, amb textos de María Zambrano. Viatja a Düsseldorf amb motiu de la seva exposició antològica a la Kunstsammlung Nordrhein-Westfalen, i presenta, a la Galerie Lelong de Zuric, la seva producció en escultures i obra sobre cartró més recent. Realitza una escenografia per a *Johnny va agafar el seu fusell*, adaptació teatral de la novel·la antibel·licista de Dalton Trumbo. Participa en l'exposició inaugural de l'Institut Valencià d'Art Modern (IVAM) de València. Exposicions individuals a Nova York, Buenos Aires, Porto i Düsseldorf.

Dissolució d'Alianza Popular, partit fundat durant la Transició espanyola per ex-jerarques

franquistes, i es refunda com a Partido Popular.

Mor l'Emperador del Japó, Hirohito. El succeeix el seu fill Akihito. / George H. W. Bush, president d'Estats Units d'Amèrica. / Cop militar a Paraguai; el dictador Alfredo Stroessner és deposat. / Fatwa de l'ayatollah Khomeini contra Salman Rushdie pel llibre 'Versos satànics'. / Revolucions de 1989, o Tardor de les nacions, a l'Europa Central i Oriental, i fi dels règims comunistes europeus. Moviments de resistència civil a Polònia, Hongria, Alemanya de l'Est, Bulgària, Txecoslovàquia i Romania. / Massacre de la plaça de Tian'anmen, Xina. / Via Bàltica. / Frederick W. de Klerk, president de Sud-Àfrica; inici de la fi de l'apartheid. / Caiguda del mur de Berlín. Fi del període d'aïllament de l'Alemanya Oriental. / Fi de la dictadura de Pinochet a Xile. / Els Estats Units envaeixen Panamà i deposen el general Noriega.

1990

S'inaugura l'escultura monumental *Núvol i cadira*, que corona l'edifici de l'antiga Editorial Montaner i Simon, seu de la Fundació Antoni Tàpies que, poc després, inicia les seves activitats públiques. S'inaugura la Sala Antoni Tàpies al Palau de la Generalitat de Catalunya, per a la qual ha realitzat la pintura mural *Les quatre cròniques*. Li concedeixen el Premi Príncep d'Astúries de les Arts. Viatja a Tòquio, on rep el Praemium Imperiale que atorga l'Associació Artística del Japó. És investit doctor honoris causa per les universitats de Glasgow (al costat de Václav Havel, Umberto Eco i James Stirling) i de les Illes Balears. Col·labora amb Pere Gimferrer en el llibre *La llum*, per al qual realitza vuit aiguaforts. A Madrid, assisteix a la inauguració de la seva exposició retrospectiva al Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía, que posteriorment viatjarà a la Fundació Joan Miró de Barcelona. Junt amb altres artistes, col·labora amb Amnistia Internacional en el llibre *Por un mundo sin ejecuciones*. És nomenat membre honorari de la Real Academia de Bellas Artes de San Fernando, de Madrid. Gregory Rood realitza *Antoni Tàpies*, documental produït per la BBC. Exposicions individuals a Nova York, Milà, Brussel·les, Marsella, Barcelona, Oviedo, Madrid, París i Chicago.

A Catalunya, s'acorda el desplegament dels Mossos d'Esquadra. Es funda la Universitat Pompeu Fabra (Barcelona).

Nelson Mandela surt de la presó després de vint-i-set anys de captiveri. / Reunificació d'Alemanya. / Fi de la Guerra Freda. / Dissolució de l'URSS, que culminarà amb la independència de les quinze Repúbliques de la Unió Soviètica (11 de març del 1990 - 25 de desembre del 1991). / Mikhaïl Gorbtxov, premi Nobel de la Pau. / Lech Wałęsa, antic sindicalista i activista pro drets humans, és elegit president de Polònia. / Inici de la guerra del Golf (que s'acabarà el febrer del 1991).

1991

Viatja a Praga, on assisteix a la inauguració de la seva exposició al pavelló Míčovna, al Jardí Reial del castell d'aquesta ciutat. S'inaugura l'exposició *Tàpies und die Bücher* (Schirn Kunsthalle, Frankfurt). A Las Palmas de Gran Canaria (Centro Atlántico de Arte Moderno), inicia la seva itinerància *Tàpies. Celebració de la mel*, exposició produïda per la Fundació Antoni Tàpies. Realitza el cartell commemoratiu dels actes de celebració del quart centenari de la mort de Sant Joan de la Creu. Viatja a París, on la Galerie Lelong mostra un ampli

conjunt de les seves obres en ceràmica realitzades entre 1981 i 1991. Es publica *Matière du souffle*, nou llibre de bibliòfil realitzat en col·laboració amb Jacques Dupin. La Fundación Cultural Casa de la Moneda de Madrid li concedeix el Premio Tomás Francisco Prieto. Exposicions individuals a Barcelona, Colònia, Zuric, Porto, Londres, Sant Sebastià, Burgos, Tòquio, Ciutat de Mèxic, Long Beach i Nova York.

Atemptat d'ETA contra el quarter de la Guàrdia Civil de Vic.

L'històric PCI es dissol i esdevé el Partit Democràtic de l'Esquerra (Itàlia). / Georgia s'independitza unilateralment de l'URSS. / Boris Ieltsin, president de Rússia. / El parlament de Sud-àfrica aboleix l'apartheid. / Eslovènia i la República de Macedònia s'independitzen unilateralment de Iugoslàvia.

LLISTAT D'OBRES | ANTONI TÀPIES. CERTESES SENTIDES

14 març - 29 setembre 2019
Nivell 1

ANTONI TÀPIES

Cos, 1991
(Cuerpo / Body)
Pintura sobre tèxtil sintètic /
Pintura sobre textil sintètic
/ Paint on synthetic fabric
81,5 x 148 cm / 81.5 x 148
cm
Fundació Antoni Tàpies,
Barcelona

ANTONI TÀPIES

Bolets, 1984
(Setas / Mushrooms)
Tinta sobre tèxtil sintètic /
Tinta sobre textil sintètic /
Ink on synthetic fabric
216 x 140 cm
Col·lecció particular /
Colección particular /
Private Collection,
Barcelona

ANTONI TÀPIES

Sabatilla, 1986
(Zapatilla / Slipper)
Terra xamotada / Tierra
chamoteada / Fireclay
51 x 205 x 85 cm
Fundació Antoni Tàpies,
Barcelona

ANTONI TÀPIES

Ulleres, 1991
(Gafas / Glasses)
Pintura sobre tèxtil sintètic /
Pintura sobre textil sintètic
/ Paint on synthetic fabric
65 x 99,5 cm / 65 x 99.5 cm
Fundació Antoni Tàpies,
Barcelona

ANTONI TÀPIES

S girada, 1991
(S invertida / Turned Around
S)
Procediment mixt sobre
tèxtil sintètic / Técnica mixta
sobre textil sintètic / Mixed
media on synthetic fabric
72 x 119 cm
Col·lecció particular /

Colección particular /
Private Collection,
Barcelona

ANTONI TÀPIES

Oval i peus, 1991
(Óvalo y pies / Oval and
Feet)
Vernís sobre tèxtil sintètic /
Barniz sobre textil sintètic
/ Varnish on synthetic fabric
67 x 132 cm
Col·lecció particular /
Colección particular /
Private Collection,
Barcelona

ANTONI TÀPIES

1, 2, 3, 1991
Pintura sobre tèxtil sintètic /
Pintura sobre textil sintètic
/ Paint on synthetic fabric
135 x 91,5 cm / 135 x 91.5
cm
Fundació Antoni Tàpies,
Barcelona

ANTONI TÀPIES

Paisatge, 1991
(Paisaje / Landscape)
Pintura sobre tèxtil sintètic /
Pintura sobre textil sintètic
/ Paint on synthetic fabric
88,5 x 151 cm / 88.5 x 151
cm
Fundació Antoni Tàpies,
Barcelona

ANTONI TÀPIES

Lingam. Forma embenada,
1988
(Lingam. Forma vendada /
Lingam. Bandaged Form)
Esmalt sobre terra
xamotada / Esmalte sobre
tierra chamoteada / Enamel
on fireclay
35 x 16,5 x 16,5 cm / 35 x
16.5 x 16.5 cm

ANTONI TÀPIES

Cap embenat I, 1989
(Cabeza vendada I /
Bandaged Head I)
Esmalt sobre terra

xamotada / Esmalte sobre
tierra chamoteada / Enamel
on fireclay
86 x 133 x 100 cm
Fundació Antoni Tàpies,
Barcelona

ANTONI TÀPIES

Nas, 1991
(Nariz / Nose)
Pintura sobre tèxtil sintètic /
Pintura sobre textil sintètic
/ Paint on synthetic fabric
217,5 x 151 cm / 217.5 x
151 cm
Fundació Antoni Tàpies,
Barcelona

ANTONI TÀPIES

Petjada, 1991
(Pisada / Footprint)
Pintura sobre tèxtil sintètic /
Pintura sobre textil sintètic
/ Paint on synthetic fabric
161 x 152,5 cm / 161 x
152.5 cm
Fundació Antoni Tàpies,
Barcelona

ANTONI TÀPIES

Ales, 1991
(Alas / Wings)
Pintura i llapis sobre tèxtil
sintètic / Pintura y lápiz
sobre textil sintètic / Paint
and pencil on synthetic
fabric
161 x 152 cm
Fundació Antoni Tàpies,
Barcelona

ANTONI TÀPIES

Composició, 1991
(Composición /
Composition)
Pintura a l'òxid sobre
formigó refractari / Pintura al
òxid sobre hormigón
refractario / Oxide paint on
refractory concrete
160 x 243 x 59 cm
Fundació Antoni Tàpies,
Barcelona

---

19 març 2019 - gener 2020
Nivell -1

ANTONI TÀPIES

Creu nuada, 1987

(Cruz anudada / Knotted
Cross)

Assemblatge sobre bronze /
Ensamblaje sobre bronze /
Assemblage on bronze

73 x 72 x 9 cm

Fundació Antoni Tàpies,
Barcelona

ANTONI TÀPIES

Crani 376, 1987

(Cráneo 376 / Skull 376)

Pintura sobre bronze /
Pintura sobre bronce / Paint
on bronze

18 x 25 x 31 cm

Fundació Antoni Tàpies,
Barcelona

ANTONI TÀPIES

Campana petita,

1989-1993

(Campana pequeña / Small
Bell)

Bronze pintat / Pintura sobre
bronze / Paint on bronze

54 x 55 x 62 cm

Fundació Antoni Tàpies,
Barcelona

ANTONI TÀPIES

Llibre III, 1987

(Libro III / Book III)

Pintura sobre bronze /
Pintura sobre bronce / Paint
on bronze

16,5 x 64 x 44 cm / 16.5 x
64 x 44 cm

Fundació Antoni Tàpies,
Barcelona

ANTONI TÀPIES

Rentamans i llibres, 1987

(Aguamanil y libros / Wash
Basin and Books)

Pintura sobre bronze /
Pintura sobre bronce / Paint
on bronze

20 x 34 x 34 cm

Fundació Antoni Tàpies,
Barcelona

ANTONI TÀPIES

Mà, 1991

(Mano / Hand)

Pintura sobre tèxtil sintètic /
Pintura sobre textil sintético

/ Paint on synthetic fabric

63,5 x 38,5 cm / 63.5 x 38.5
cm

Fundació Antoni Tàpies,
Barcelona

ANTONI TÀPIES

Peu i creus, 1991

(Pie y cruces / Foot and
Crosses)

Pintura sobre tèxtil sintètic /
Pintura sobre textil sintético

/ Paint on synthetic fabric

150 x 122 cm

Fundació Antoni Tàpies,
Barcelona

ANTONI TÀPIES

Cadira, 1991

(Silla / Chair)

Pintura sobre tèxtil sintètic /
Pintura sobre textil sintético

/ Paint on synthetic fabric

148 x 207 cm

Fundació Antoni Tàpies,
Barcelona

ANTONI TÀPIES

Cara, 1991

(Face)

Pintura sobre tèxtil sintètic /
Pintura sobre textil sintético

/ Paint on synthetic fabric

148 x 249 cm

Fundació Antoni Tàpies,
Barcelona

ANTONI TÀPIES

Banda blanca, 1991

(White Stripe)

Pintura i llapis sobre tèxtil
sintètic / Pintura y lápiz
sobre textil sintético / Paint

and pencil on synthetic
fabric

149 x 113 cm

Fundació Antoni Tàpies,
Barcelona

ANTONI TÀPIES

Apofàtic, 1991

(Apofático / Apophatic)

Pintura sobre tèxtil sintètic /
Pintura sobre textil sintético

/ Paint on synthetic fabric

359 x 283 cm

Fundació Antoni Tàpies,
Barcelona

ANTONI TÀPIES

Vas, 1991

(Vaso / Glass)

Pintura, vernís i llapis sobre
tèxtil sintètic / Pintura,
barniz y lápiz sobre textil

sintético / Paint, varnish and

pencil on synthetic fabric

110 x 74 cm

Fundació Antoni Tàpies,
Barcelona

ANTONI TÀPIES

Palangana, 1991

(Bowl)

Pintura, vernís i llapis sobre
tèxtil sintètic / Pintura,
barniz y lápiz sobre textil

sintético / Paint, varnish and

pencil on synthetic fabric

74 x 114 cm

Fundació Antoni Tàpies,
Barcelona

ANTONI TÀPIES

Personatge, 1991

(Personaje / Personage)

Pintura i collage sobre tèxtil
sintètic / Pintura y collage
sobre textil sintético / Paint

and collage on synthetic
fabric

147 x 377 cm

Fundació Antoni Tàpies,
Barcelona

ANTONI TÀPIES

Ulls i peu, 1991

(Ojos y pie / Eyes and Foot)

Procediment mixt sobre

tèxtil sintètic / Técnica mixta

sobre textil sintético / Mixed

media on synthetic fabric

28,5 x 73 cm / 28.5 x 73 cm

Col·lecció particular /

Colección particular /

Private Collection,

Barcelona

ANTONI TÀPIES

Creus, 1991

(Cruces / Crosses)

Pintura sobre tèxtil sintètic /

Pintura sobre textil sintètic
/ Paint on synthetic fabric
232,5 x 138,5 cm / 232.5 x
138.5 cm
Fundació Antoni Tàpies,
Barcelona

ANTONI TÀPIES
Signes, 1991
(Signos / Signs)
Pintura sobre tèxtil sintètic /

Pintura sobre textil sintètic
/ Paint on synthetic fabric
341 x 156 cm
Fundació Antoni Tàpies,
Barcelona

ANTONI TÀPIES
Ossos, 1991
(Huesos / Bones)
Pintura sobre tèxtil sintètic /
Pintura sobre textil sintètic

/ Paint on synthetic fabric
286 x 155,5 cm / 286 x
155.5 cm
Fundació Antoni Tàpies,
Barcelona

---

14 març 2019 - gener 2020
Auditori (nivell -1)

Tàpies, 1990

Direcció i guió / Dirección y guión / Direction and script: Gregory Rood

Produït per / Producido por / Produced by: BC - TVE Catalunya

Durada / Duración / Duration: 57 min

Idioma / Language: Versió original en català, amb subtítols en castellà, i versió en anglès, amb subtítols en castellà, en projecció contínua. / Versión original en catalán, con subtítulos en castellano, y versión en inglés, con subtítulos en castellano, en proyección continua. / Original version in Catalan with Spanish subtitles and English version with Spanish subtitles, in loop.

Projeccions / Proyecciones / Projections

Cada dissabte a les 18.00 i cada diumenge a les 13.00 h, a l'Auditori. / Cada sábado a las 18.00 h y cada domingo a las 13.00 h, en el Auditorio. / The film will be shown every Saturday at 18.00 h and Sunday at 13.00 h in the Auditorium.

Activitats

Curs | Jean-Luc Godard, la imatge en qüestió

L'obra de Jean-Luc Godard pot ser considerada com un treball d'impugnació al tractament de la imatge en l'audiovisual contemporani. Al llarg de més de cinquanta anys de carrera, Godard no ha estat només un rupturista que ha cercat una poètica peculiar, sinó també un dels creadors més grans que ha donat la història del cinema.

El curs segueix els camins de Jean-Luc Godard, des dels seus inicis amb la Nouvelle vague fins als darrers treballs en què continua buscant noves formes d'expressió mitjançant la utilització del 3-D. Al llarg del recorregut veurem com el pensament de les imatges de Godard connecta amb algunes de les tensions claus dels darrers cinquanta anys. Explorarem les múltiples cares del pensament de Godard que ens porten a reflexionar sobre els seus punts de contacte amb l'estructuralisme, els moviments revolucionaris post-68, les recerques amb vídeo i en múltiples formats tecnològics, per acabar observant un Godard que a *Histoire(s) du cinéma* intenta fer el seu peculiar museu imaginari cercant peculiars constel·lacions poètiques.

Professor: Àngel Quintana, Catedràtic d'Història i Teoria del cinema de la Universitat de Girona. | Calendari: dilluns 1, 8 i 29 d'abril, i 13 de maig del 2019, de les 18.00 a les 21.00 h. | Durada: 15 h. | Preu: 120 € | Aforament limitat. Inscripció prèvia: activitats@ftapies.com.

Someone walking around. Sèrie de performances i intervencions artístiques

Amb aquest títol un xic críptic, l'artista i comissari d'exposicions belga Erich Weiss presenta un cicle d'intervencions artístiques i performances efímeres que tindran lloc durant la primavera del 2019. Són accions aparentment espontànies que cohabituen, durant unes hores o uns dies, amb les obres exposades. D'aquesta manera, el públic es troba amb un element inesperat que l'obliga a ressituar-se dins l'exposició.

Els artistes invitats són: Jirí Kovanda, Germaine Kruij, Nils Nova i Roman Ondak.

Activitat produïda per la Fundació Antoni Tàpies en col·laboració amb Aclam Guitars, Centro Checo Madrid, Mondriaan Fonds, the Swiss Arts Council Pro Helvetia i The Pudil Family Foundation.

Calendari: consultar al web fundaciotapies.org | Comissari: Erich Weiss. | Preu: 8 €. | Aforament limitat. Inscripció prè- via: activitats@ftapies.com

Antoni Tàpies i les músiques d'Àsia

Cicle de concerts que ens apropa a algunes idees presents a l'obra d'Antoni Tàpies vinculades a diverses cultures d'Àsia. La primera de les tres sessions estarà dedicada al cant Dhruvad de la música clàssica del sud de l'Índia. El concert anirà precedit d'una xerrada introductòria.

Comissari: Horacio Curti, mestre de Shakuhachi, etnomusicòleg i professor de l'Escola Superior de Música de Catalunya.

Calendari: dimecres 27 de març del 2019, a les 18.00 h. | Durada: 40 min (xerrada) i 60 min (concert). | Preu: 10 €.| Aforament limitat. Inscripció prèvia: activitats@ftapi.es. | Activitat en col·laboració amb el Programa de Músiques d'Àsia de l'Escola Superior de Música de Catalunya.

Dans les Arbres. Cicle Sampler sèries de L'Auditori

El reconegut quartet d'improvisadors Dans les arbres, format per tres músics noruecs i un de francès, explora el territori ambigu que hi ha entre la música i el so. Desenfocant la frontera que els separa, troben música al so i so a la música a través de composicions espontànies d'una bellesa captivadora.

Calendari: dijous 11 d'abril del 2019, a les 20.00 h. | Durada: 1 h. | Preu: 7 € (entrades a la venda a través del web www.auditori.cat i a la recepció del museu a partir de les 19.30 h). | Activitat en col·laboració amb L'Auditori.

Material gràfic per a la premsa

A l'apartat de premsa del nou web de la Fundació Antoni Tàpies s'hi accedeix pel menú que trobareu al marge superior dret de la pantalla, a la secció 'Museu i Biblioteca'. Inclou el dossier de premsa en format digital i imatges per a la premsa.

Patrocinis i col·laboracions

PATROCINADORS INSTITUCIONALS

AGRAÏMENTS

COL·LABORADORS

